

1913-10-23

AFSENDER

Gerhard Munthe

MODTAGER

Jens Ferdinand Willumsen

FAKTA

Dokumenttype:

Brev

Afsendersted:

Oslo (Norge)

Omtalte personer:

Henrik Ibsen

Kunstnerforbundet (Galleri i Oslo)

Johan Sebastian Welhaven

Arkivplacering:

J.F. Willumsens Museum

Arkivkasse: A/II/4 - M

DOKUMENTINDHOLD

Gerhard Munthe holder en tale til Willumsen under Kunstnerforbundets fest i Oslo d. 23/10-1913. Talen er evt. efterfølgende sendt eller givet til Willumsen.

TRANSSKRIFTION

Kunstnerforbundets Fest (Kristiania 23 Oct. 1913)

Kjære Willumsen. Der er allerede i de Par dage De har været her i Norge, blevet sagt meget forstandigt og vakkert om Dem i vor Presse. De er formelig blit forstaaet, og det er blot et Par Prædikater, som jeg – ikke alene for Deres Skyld vil kritisere.

Naturligvis er De kaldt "den radikale". Javist er De[t] vel radikal, De vil jo noget Eget; men ser man den Grund De bygger paa – netop i Modsætning til de fleste andre, kunde man ligegodt fremhæve dem som Konservativ. Saa længe er ogsaa Ordet Radikal udnyttet, til vi nu helst tænker paa en Gruppe, en Klump Mennesker – ikke paa en Enkeltpersonlighed, naar dette Ord nævnes. Men til Trøst er De da ogsaa kaldt "den ensomme". Ligesaa lidt som den der vil noget anderledes end andre er radikal – for at være radikal, er han ensom af Passion, men det er jo Yrket som, fører det med sig, - for en Kunstner som for en Videnskabsmand eller hvemsomhelst, der tænker paa nye Ting. Som vi ved, er det Ibsen som her i Norge har sagt, at "den er stærkest som er mest alene". Dette er kanske for ofte citert, kanske ogsaa mange tænker sig Ibsen vandrende om i et eget Nirvana – hærdende sig videre i Ensomhed. Jeg mindes ham vel, - men fra Selskabslivet og i fuld Gala. For mig er disse to Egenskaber, som sikkert gaar for to steile Ord og ment som to Træffere, ikke andet end Huller i Skiven fra forrige Gang. Men ingen tvivler jo paa at de er godt ment, og der kan da blot være

ment, at De sætter Kunst og Arbeide over alt andet.

Som et skinnende Tog – en "ver sacra" – gaar Kunsten igjennem

Historien. Gaar vi i Museerne og ser Resultaterne, ser det saa enkelt ud det Hele. Det er jo blot at slutte sig til Toget, - som altid er i Fremmarch.

De har ogsaa hørt Larmen fra det glade Tog – slig det nu passerer, og sikkert har mange sagt Dem: "Klyv ikke der i Fjeld og Ur og forvild dem ikke ud over Markerne. Her ligger Veien og Rydningsmændene arbeider der forud". Men De har længst forstaaet, at der er ingen Vei i Kunst, intet Fællesmaal – ingen Fællesudvikling.

Naar Menneskene i hver eneste Avis læser om Opfindelser, Forbedringer og Udvikling paa saa mange Omraader, saa falder det kanske svært at tro, at dette ikke gjælder i Alting.

At ikke blot det Tekniske, men ogsaa Menneskenes Evner - ja Mennesket vandrer mod stadig større Fuldkommenhed. Paa denne Udviklingslære og paa den sikke Forvisning om at der findes gode Veie, - og en rigtig Vei som fører til et Maal, er jo alt vort Stræv, al vor Strid bygget - i al Politik, af de som kjæmper for Samfundet og mere af de som kjæmper mod det. Derfor gaar ogsaa denne Overbevisning - at vi udvikler os - tvertigjennem al Verdens Nederdrægtighed og Dumhed - Bakke op og Bakke ned, og fra Perm til Perm i al Verdenshistorie, og ikke heller har jeg fundet det mindste Stykke Kunsthistorie, som ikke - rent selvfølgelig forudsætter tro paa Kunstens Udvikling.

Willumsen kan ifølge sin hele Optræden ikke tro paa andet end Individet i Kunst. Kunstneren som fritstaaende Enkeltindivid og Kunstværket som løsreven Foreteelse. Her ser han Styrken i Kunst. Han har den instinktive Skræk for at ligne andre, og han tror ikke paa, har heller ikke Tid til at gaa i Følge. Hvem ser ikke et Kunstværks Levedygtighed i at det er noget for sig? Men Willumsen hører til dem som ser dette særlig tydelig. Og det falder ham naturlig, fordi han ikke har større Tanker om det som vor Tid tænker, end om alle de Strømhvirvler, han ser bag sig. Han tror at alle Tider "er" vor Tid, og dernæst, at hver enkelt Kunstner har at søge sig og Sit. Det er dette Willumsen gjør af al sin Evne - ikke som Radikaler, men af ren Selvopholdelsesdrift.

Willumsen blir vanskeligere end de Fleste, naar det i sin Tid skal ledes frem "hvor han har det fra". Thi vidt har han vanket og ofte paa gjenvoxede Veie; men for os som har søgt efter hvad Kunst er for noget - hver paa sin Kant - for os samler hans mangfoldige Tankegange sig til en meget mandig og fritstaaende Personlighed.

Welhaven har skrevet et Digt, - han kalder det: "Lokkende Toner" - om en liden Fugl - "den lokker mig bort fra slagen Vei og ind paa de dunkle Gange". Han følger dens Sang - altid længere og dybere ind, "men Fuglesangen lød stedse fjern", han indhenter den aldrig.

Jeg ved ikke noget yndigere Billede paa Kunstnerkaldet, og nævner det her, skjønt Willumsens Fylje ikke er denne beskedne Sangfugl, men har et Vingefang, som kræver store Vidder. Den har ledet ham udover mange Land og

gjennem alle Tidens Kunst, men helst mod de gamle Kulturlande, til Monumenterne med deres knappe Tale - til det eventyrlige Østerland. Der staar en Støtte og Mythen fortæller at den rosenfingrede Morgenrøde fødte en Søn som blev Pharao, og til sin Mors Tris byggede saa han denne Søile - "den klingende Memnon". Men jeg ser alvorlige, langveisfarende Fugle sidde hos, og lytte til Sølens Klang. Blandt dem er ogsaa

Willumsens Fylje, men Klagen er den store Grundakkord, som gaar gjennem al Kunst – saalænge Kunsten lever. Den virkelige Kunst eier den, - og det er den som skiller denne fra alt det daarlige. Og den er de "lokkende Toner", det er den som altid drager den alvorlige Kunstner mod Kunstens Kilder, mod Ensomheden og det Oprindelige, - som ogsaa har ledet Willumsen der hvor han nu staar. Den høres ikke af alle, men for dem som har Ører at høre med, lyder den – midt igjennem Verdens Larm.
Gerhard Munthe.

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE

NY CARLSBERGFONDET

Kunstnerforbundets Fest (Kristiania 23 Oct. 1913)

Der er allerede i de tidligere Dage de har
været her i Norge, blevet sagt meget forstaaeligt og vakker
om Dem i vor Presse. De er fornuftig, blev forstaaet, og det
er blot et Par Parabolikere, som jeg - ikke alene for Dem
- Skyldes Kritikere.

Naturligtvis, som De kalder dem radikale. Ja, det vil
sikkert ogsaa De vil god nok Eger, men det er en anden Sag om De
er bygget paa en vis Modsatning, til den fleeste menneske, kunde
man sig godt forestille Dem som et Koncept. Saa langt er
ogsaa Ordet Radikal udtrykt, for vi har alle tænkt paa
en Gruppe, en Klasse, Mennesker - ikke paa en enkelt per-
sonlighed, naar det Ord navnes. Men til Trods for De da
ogsaa kalder Dem ensomme. Ligesaa lidt som den der vil
noget andet end andre er radikal - for at være radikal
er man ensom af Passion, men det er jo lykkelig om fører
sig paa sig, for en Kunstner, som for en Kiendtskabsmand
eller Hvermand, der tænker paa sig selv. Som vi vil,
ja, er det, Ibsen som her i Norge har sagt, at "den er stærket
for ensom er mest alene". Dette er ganske for sig selv, ganske
ogsaa mange tænker sig Ibsen vandrede om i et eget
Mikroskoskop - hændte sig vidt i en ensomhed sig selv mindre
for, blot navnet, - en fra Selskabslivet og i fald Sola. For
mig er disse to Egenskaber, som rækker paa for to
skelle Ord og mest som to Trappetrin, som end
tullede i Skindet fra forrige Gang. Men det er
jo paa at de er godt ment, og der kan da blot være

ment, at de isætte Kunst og Arbejde over alt andet.
(Ejendomsret) Som et skimmende Tog - en "ver sacra" - gaar
saaledes igjennem Historien. Saaledes i Bæltserne og
saaledes i Bæltserne, saa det saa, endda til det Bælte. Det
er jo, naar det er at slutte sig til Togen, som altid er i
med sig fremover.
Det har ogsaa hørt Larmen fra det gamle Tog - sig
der er det i Bæltserne, og sikkert har man ogsaa sagt: "Klyd
de Bæltserne i Fjeld og Ur og forvild dem især i de gamle Markene.
Her ligger Keener og Ryttersindstaaende arbejde, der forud"
isættelse med de gamle Landet, fortaet, at det er en Vei i Kunst,
at det er en Vei i Kunst - ingen Vei i Kunst.
Bager, Menneskene i hver eneste Avis, og i de gamle
at de Fortvænger og Udvisning paa saamange Aarsraade, saa fulde
de er det ganske snart at tro, at den ikke gjælder i Alting.
Hvad der er det i det Tekniske, men ogsaa Menneskenes Evner
er jo med sig i de gamle, man der med stadig større Fuldkommenhed.
Bæltserne Bæltserne Udvisning og paa den sikker Fortvænger om
der er med sig i det gamle Vei, - og en rigtig Vei som fører til et
fuldstændigt Bæltser, som det er det, at man Strid sigget i al
alene, i Bæltserne og i det gamle for Samfundet og mere af
der er det som i Bæltserne med det. Derfor gaar ogsaa denne Over-
visning sig i det gamle og udvikler os - herved gjennem at Verdens
ret. alene sig i det gamle - Bæltser og Bæltser ved, og
at det er det gamle i det gamle; at Verdens historie, og ikke heller
heller at det er det gamle i det gamle. Styrken Kunsthistorien, som
er det gamle i det gamle delvis sig i det gamle. Tro paa Kunstens Udvisning.

Williamen kan følge sin hel Opværelse ind paa andre
— det er det i Kunst. Kunstneren som fritstaaende
Eksklusivitet og Kunstneret som Carvers Følelse. Her
ser han Stykket Kunst. Han har den i det skrevne Skæbne
for sig. Han har ingen anden, og han har ingen anden. Han
— det er det i Kunst. Han er indtaget af Kunstneret. Han er
ikke det er noget for sig? Men Williamen har det som
en det særlig tydelig. Og det færdig har det som
ikke har det som Tanker om det som det som det som
alle de Strømninger, man ser bag sig. Man har alle Tiden
er vor Tid, og dernæst, at hver enkelt Kunstner har at søge
sig og sit. Det er det Williamen gør af at sin Børn —
ikke som Rættigheder, men af den Selvsøgende drift.
Williamen blir vanskeligere end de fleste, maatte det i sin Tid
skal lades frem, hvor han har det fra. Thi ved har han
dranket og ofte paa gjenveide Veie, men det som har
sigt efter hvad Kunst er for noget andet paa sin Kant —
for at samle hans mange forskellige Tanker angaaende sig til en
enig og enig og fritstaaende Personlighed.
Williamen har skrevet et Digt, — han kaldte det:
"Lokkende Toner" — om en liden Fugl — "den lokkede mig
vort fra slagen Veie og ind paa de dunkle Gange". Han
følger den Sang — altid længere og dybere ind, i min Fugl-
sangen lød stærke Fjern, — han indtænker den aldrig.
Jeg vil ikke noget yndigere Billede paa Kunstnerkaldet, og
næppe det her, skjönt Williamens Følge ikke er den
beskrivende Sangfugl, men har et Vingefang, som kræver
store Vidder. Den har ledt ham indover mange Lande og

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE

NY CARLSBERGFONDET

... og glemte alle Tider Kunst, men helst mod de gamle
Kædetale, og i min omvæltelse er der en knapp Tale -
... og en voldsom Petrus.
... Det er dog en Støtte, og Mythen fortæller at den
... som blev Pharos, og som blev Pharos, og som blev Pharos,
... den gamle Sættelse. Men jeg ser alvorlige, langvis farver
... og lytte til Søilend Klang. Blant dem er
... men Klang er den store Grund
... som gaar gennem de Kunst - saalenge Kunst
... den enkelte Kunst er den, - og det er den som skilles
... Og den er de "Lokkende Toner"
... den alvorlige Kunstner mod
... Kunstens Kilde, med Ensomheden og det Oprindelige, -
... som har det vildeste og det mest
... men for den som har Øren at
... med igennem Verdens Larm.
... Gerard Muntz